

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Anslag 2:4 Krisberedskap – uppföljning 2018

Redovisning av uppdrag 1 i MSB:s
regleringsbrev för 2019

MSB:s kontaktpersoner:

Gustaf Åhman

Per Sandén

Publikationsnummer MSB 1370 - 2019

ISBN 978-91-7383-935-8

Innehållsförteckning

1. Fördelning av medel	7
1.1 Utveckling av anslag 2:4 Krisberedskap	8
2. Medel till centrala myndigheter	9
2.1 Centrala myndigheter - utvecklingsprojekt.....	9
2.1.1 Resultat och måluppfyllelse.....	9
2.1.2 Genomförd verksamhet	9
2.2 MSB-initierade utvecklingsprojekt.....	12
2.2.1 Genomförd verksamhet	12
2.3 MSB:s bedömning	13
3. Medel till länsstyrelser.....	14
3.1 Medel för länsstyrelsernas stöd regionalt och lokalt.....	14
3.1.1 En ny form av projekt	14
3.1.2 Genomförd verksamhet	14
3.1.3 MSB:s bedömning	16
3.2 Medel för länsstyrelsernas utveckling av civilt försvar.....	17
3.2.1 Genomförd verksamhet	17
3.2.2 MSB:s bedömning	18
4. Medel till kommuner	19
4.1 Genomförd verksamhet.....	19
4.1.1 Krisberedskap.....	19
4.1.2 Civilt försvar	20
4.2 MSB:s bedömning	20
5. Medel till regioner.....	21
5.1 Genomförd verksamhet.....	21
5.1.1 Krisberedskap.....	21
5.1.2 Civilt försvar	21
5.2 MSB:s bedömning	22
6. Medel till frivilliga försvarsorganisationer	23
6.1 Resultat och måluppfyllelse	23
6.2 Genomförd verksamhet.....	23
6.2.1 Frivilliga försvarsorganisationer i faktiska händelser.....	24
6.3 MSB:s bedömning	24
7. Medel till forskning och studier.....	26
7.1 Inledning.....	26
7.2 Genomförd verksamhet.....	26
7.3 MSB:s bedömning	27
8. MSB:s bedömning	28
Bilaga 1. Bakgrund om anslaget och redovisningen för 2018 ...	30

Bilaga 2. Fördelning till centrala myndigheter	31
Bilaga 3. Fördelning till kommuner och regioner	39
Bilaga 4. Fördelning till frivilligorganisationer	40
Bilaga 5. Fördelning till forskning och studier.....	41

Sammanfattning

MSB ska enligt uppdrag från regeringen redovisa goda exempel och en samlad bedömning av resultatet av de åtgärder myndigheter, kommuner, regioner och frivilliga försvarsorganisationer har vidtagit under 2018 med finansiering från anslag 2:4 Krisberedskap.

Sammanlagt har MSB under 2018 fördelat 1 233 mnkr till statliga myndigheter, regioner, kommuner, frivilliga försvarsorganisationer och forskningsutförare.

Anslaget har finansierat åtgärder som stärkt samhällets samlade beredskap, ökat förmågan i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga händelser och kriser och skapat eller vidmakthållit en grundläggande förmåga i det civila försvaret. MSB bedömer att den verksamhet som finansierats av anslaget under året har haft tydligt påvisbara positiva effekter på samhällets krisberedskap och på den samlade förmågan att hantera kriser och deras konsekvenser.

Större investeringar har gjorts under 2018 i samverkanscentraler, räddningscentraler och andra ledningsplatser på lokal, regional och central nivå. Även stora satsningar på skyddade och säkra samband för totalförsvarets civila aktörer har gjorts med medel från anslaget.

MSB vill särskilt uppmärksamma att flera projekt utvecklat förmågan till samordning och ledning hos såväl centrala myndigheter som länsstyrelser. Flera aktörer uppger att denna utvecklade förmåga hade stor betydelse vid hanteringen av sommarens skogsbränder.

Länsstyrelserna har erhållit medel för att utveckla stödet till kommunerna i deras krisberedskapsarbete och kommunerna har därigenom stärkt sin förmåga. Bland annat har samverkan inför allvarliga händelser har utvecklats inom och mellan länen samt även över landgränser. Finansierade åtgärder har i flera fall redan kommit till nytta vid faktiska händelser. Kommuner och regioner har fått fortsatt stöd för arbetet med krisberedskap i enlighet med överenskommelse mellan MSB och SKL. 2018 var det första året då överenskommelser tecknades som också omfattade medel för civilt försvar. Kommuner och regioner har i mycket stor utsträckning återupptagit arbetet med civilt försvar tack vare medel från anslaget.

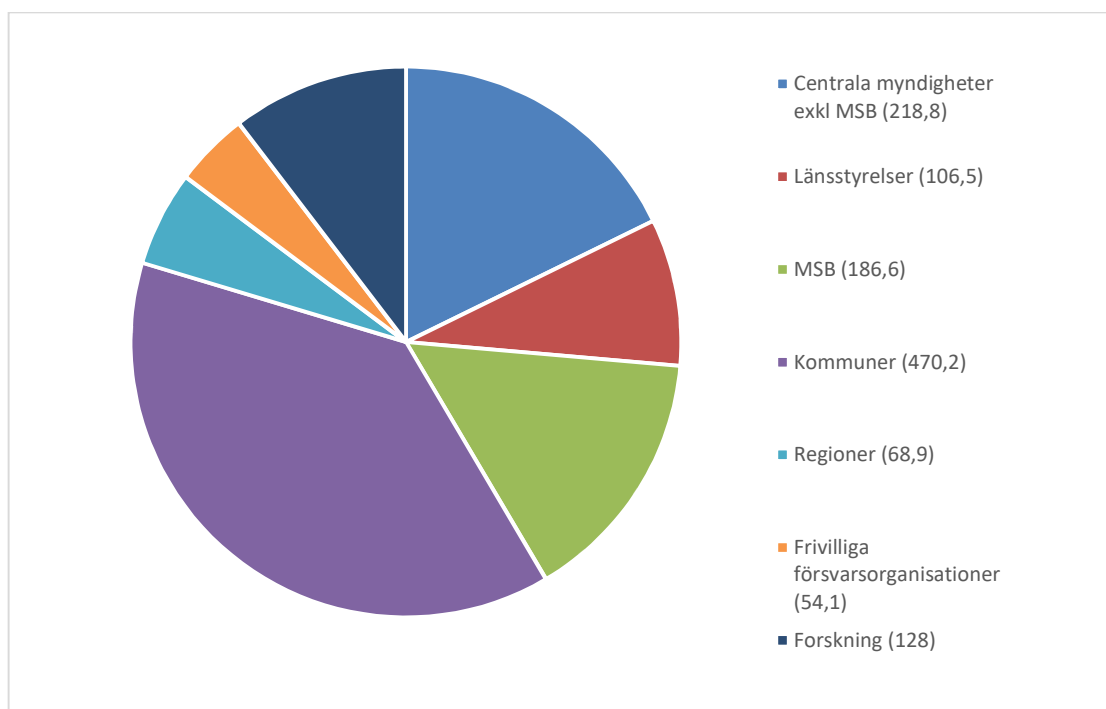
MSB bedömer att åtgärderna bidragit till att möta behov som identifierats i inriktningen för anslaget. MSB anser dock att det finns behov som ytterligare behöver stärkas i förhållande till inriktningen. Det är bland annat angeläget att utveckla stödet till Försvarsmakten och arbetet med förstärkningsresurser till totalförsvarets civila aktörer.

Under avsnitten 2 – 8 ges mer detaljerade redovisningar av det arbete som bedrivits med medel från anslaget inom respektive åtgärds punkt i den givna inriktningen. I redovisningen ges exempel på större arbeten som har genomförts för att stärka förmågan inom respektive område. I bilaga 2 finns en sammanställning över samtliga under året finansierade utvecklingsprojekt.

MSB:s bedömning i denna rapport är avgränsad till anslagets effekter under 2018 och ska inte uppfattas som en bedömning av samhällets krisberedskapsförmåga eller risker och sårbarheter i det svenska samhället.

1. Fördelning av medel

Anslag 2:4 Krisberedskap har 2018 finansierat verksamhet om 1 233 mnkr. I figur 1 redovisas fördelningen av medlen på de olika aktörsgруппerna. De myndigheter som har ett särskilt ansvar för att arbeta med beredskapsåtgärder¹ tilldelades sammanlagt 405,5 mnkr, varav 186,6 mnkr hanterades av MSB. Medel till MSB fördelades på utvecklingsverksamhet (103,3 mnkr), förstärkningsmaterial (49,6 mnkr), skyddsrum (16 mnkr), övning (8,9 mnkr) och övrig utvecklingsverksamhet (8,9 mnkr). Se bilaga 2 för information om fördelningen till centrala myndigheter.

Figur 1. Fördelning till olika målgrupper 2018 (miljoner kr)

Kommuner och regioner erhöll ersättning i enlighet med lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) och de överenskommelser som tecknats med utgångspunkt i LEH. Därutöver har kommuner erhållit bidrag för Rakel, ledningsplatser samt räddningscentraler medan regioner har fått bidrag för ledningsplatser (se bilaga 3). Anslaget har även finansierat ersättning till frivilliga försvarsorganisationer samt forskning och studier (se bilaga 4 resp. 5).

¹ I enlighet med förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap.

1.1 Utveckling av anslag 2:4 Krisberedskap

Under perioden 2015 - 2018 har karaktären på de projekt som centrala myndigheter och länsstyrelser ansökt och beviljats medel för samt MSB:s fördelningsmodell för medlen förändrats i förhållande till tidigare år. Numera inriktas anslaget mot färre men större projekt.

2014 beviljades centrala myndigheter och länsstyrelser projektmedel med drygt 365 mnkr fördelat på 393 projekt. Det genomsnittliga beviljade beloppet per projekt och år var alltså strax över 0,9 mnkr kronor.

2018 fördelade MSB drygt 379 mnkr till 160 projekt vilket motsvarade ca 2,4 mnkr per projekt i genomsnitt. Även om den totala summan som fördelats har varierat något mellan 2014 och 2018 så har trenden mot färre projekt med ett högre beviljat belopp per projekt varit tydlig.

Beviljandet av länsstyrelsernas sammanhållna projekt för åren 2015 till och med 2018 resulterade i att antalet separata projekt som bedrevs av länsstyrelserna med finansiering av anslag 2:4 minskade från 169 till 50 under perioden.

MSB bedömer att minskningen av antalet utvecklingsprojekt som beviljas och redovisas per år har minskat den administrativa bördan för både MSB och de centrala myndigheter och länsstyrelser som ansöker om medel från anslaget. Vidare bedömer MSB utifrån länsstyrelsernas återrapportering att deras sammanhållna projekt gett bättre möjligheter att på längre sikt kunna planera och ge stöd till kommuner och regioner för krisberedskap och civilt försvar.

2. Medel till centrala myndigheter

2.1 Centrala myndigheter - utvecklingsprojekt

2.1.1 Resultat och måluppfyllelse

Under 2018 har anslaget finansierat 118 utvecklingsprojekt (varav 70 avslutades under 2018) med syftet att stärka samhällets samlade beredskap och förmåga att hantera allvarliga kriser och deras konsekvenser. Bidrag till dessa projekt uppgick under 2018 till 227,2 mnkr. Projekten har bidragit till att förebygga och hantera allvarliga händelser och kriser samt till att skapa och vidmakthålla en grundläggande förmåga inom civilt försvar.

I 66 fall av 70 bedömde den ansvariga myndigheten att projektet i hög eller mycket hög grad hade nått uppsatta mål. Vidare angav myndigheterna att resultatet i alla utom två fall kunnat införlivas i den ordinarie varsamheten eller att ett implementeringsarbete pågår. Ansvarig myndighet uppger i 26 fall av 70 att projektet resulterat i att myndigheter i samverkan med andra aktörer kunnat genomföra åtgärder som stärkt förmågan att förebygga och hantera kriser. I 35 fall bedömer den ansvariga myndigheten att deras förmåga att agera inom ramarna för civilt försvar har stärkts. I 68 fall anges att projekt stärkt förmågan att hantera allvarliga händelser och kriser.

2.1.2 Genomförd verksamhet

2018 påbörjades 33 nya projekt. Inför ansökan om projektmedel för 2018 beslutade MSB att fem typer av åtgärder skulle prioriteras:

- Åtgärder för gemensamma analyser av risker och sårbarheter för förmågeutveckling.
- Åtgärder för funktionalitet och kontinuitet i samhällsviktig verksamhet och kritisk informationsinfrastruktur.
- Åtgärder för att stärka samordning och ledning.
- Åtgärder för att stärka kriskommunikation och samordning av information.
- Åtgärder avseende förstärkningsresurser.

Med undantaget förstärkningsresurser, där inga ansökningar inkom, påbörjades projekt inriktade på samtliga områden under 2018.

MSB:s uppföljning av projekten visar att resultaten i 16 projekt kommit till nytta vid en eller flera inträffade händelser under 2018. Utfallet av flera av dessa projekt bidrog till att insatser genomförda under sommarens skogsbränder kunde genomföras med bättre samordning, större effektivitet och bättre säkerhet för såväl insatt personal som för allmänheten.

Myndigheter har vidare inkorporerat resultat och lärdomar av genomförda projekt under ett antal lokala, regionala, sektorsvisa och nationella övningar under 2018.

MSB skriver i den nationella risk- och förmågebedömningen (NRFB) från 2017 att ansvariga aktörer inom krisberedskapen ska fokusera sina förmågehöjande åtgärder inom sju angivna prioriterade områden.² Under året har bidrag lämnats till projekt inom samtliga områden. Störst var bidrag till utvecklingsprojekt inom skydd och säkerhet, livsmedel och transporter och minst till området energi. Huvuddragen inom de tre förstnämnda områdena är som följer.

Skydd och säkerhet: Investeringar i system för skyddade och säkra samband för totalförsvarets civila aktörer har fortsatt under året. Detta är satsningar som ökat aktörernas förmåga till samordning och ledning samt stöd till Försvarsmakten vid kris, höjd beredskap eller krig. Innehållet har formulerats igenom överenskommelse mellan MSB och Försvarets radioanstalt.

Polismyndigheten, Socialstyrelsen och flera länsstyrelser fick under 2018 bidrag för deltagande i planering och övriga förberedelser inför den multinationella övningen Barents Rescue 2019. Övningen, som genomförs regelbundet, syftar till att utveckla förmågan till gränsöverskridande samverkan vid hantering av naturkatastrofer, omfattande olyckor och andra nödsituationer i Barentsregionen. Sjöfartsverket har under året fått fortsatt finansiering för att utveckla gemensamma grunder för samverkan och ledning av sjukvårdsinsatser i samband med sjö- och flygräddningsinsatser till sjöss.

Via bidrag från anslaget till Polismyndigheten och Polisregion Bergslagen finansieras uppbyggnaden av en för landet unik samhällsgemensam larm- och ledningscentral i Örebro. Förutom att stärka förmågan till samordning och ledning i regionen är målsättningen att utveckla aktörsgemensamma metodlösningar för bättre samverkan och samordning mellan aktörerna i vid både vardagliga händelser och under svårare påfrestningar.

Hotet från antagonisters användande av UAS (Unmanned Aerial System; drönare) har uppmärksammats bland annat i anslutning till Försvarsmaktens övningsverksamhet. Fortifikationsverket utvecklar med stöd av MSB metoder och koncept för att skydda samhällsviktig verksamhet mot detta hot.

Livsmedel: Under året har flera projekt som syftar till att minska risken för störningar i dricksvattenförsörjningen fått finansiering. Bland annat har MSB lämnat bidrag till det arbete Livsmedelsverket bedriver med att utveckla nya metoder och stöd till dricksvattenproducenterna för att ta fram bättre beredningsprocesser sedan flera år. Effektiv borttagning av mikrobiologiska och kemiska faror från råvattnet är centralt för en säker dricksvattenförsörjning.

² Energiförsörjning, livsmedel, transporter, hälso- och sjukvård samt omsorg, finansiella tjänster, information och kommunikation samt skydd och säkerhet.

Vid ett allvarligt smittutbrott via exempelvis livsmedel är förmågan till effektiva laboratorieanalyser av stor betydelse för att kunna identifiera en smitta och hantera dess konsekvenser. MSB har under en längre tid och även under 2018 via anslaget beviljat bidrag till Livsmedelsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt för flera projekt inom området. Förutom att projekten resulterat i framtagandet av bland annat analysmetoder kopplat till specifika riskområden bidrar de även till att upprätthålla en nationell laboratorie- och analyskapacitet. Denna förmåga kom under 2018 bland annat till nytta då dricksvatten för 30 000 människor i Västerviks kommun påverkades av toxisk algbloomning i augusti 2018.

Transporter: Transportstyrelsen och Trafikverket har under året fått finansiering för att genom flera olika projekt fortsatt utveckla metodik och organisation för ökad förmåga att i samverkan möta hot mot det svenska transportsystemet. Inom ramarna för Transportsektorns samverkan vid samhällsstörningar (TP-SAMS), delvis finansierat via anslaget, samverkar privata aktörer och ansvariga myndigheter för att förbereda sig inför och motverka samhällsstörning kopplat till transportsektorn.

Sveriges civila och militära flygplatser och flygtrafiktjänst är av stor vikt för att kunna hantera såväl en större kris som höjd beredskap eller krig. Luftfartsverket har under året fått finansiering för att genom flera olika projekt i samverkan med andra aktörer öka redundansen och resiliensen i såväl flygtrafiktjänst som flygplatsdrift.

2.2 MSB-initierade utvecklingsprojekt

Under 2018 har anslaget finansierat 31 av utvecklings- och samverkansprojekt som initierats av MSB i syftet att stärka aktörer inom den samlade krisberedskapen och öka förmågan att hantera allvarliga kriser och deras konsekvenser. Stödet till berörda aktörer i form av MSB-internt initierade utvecklingsprojekt uppgick under 2018 till 103,3 mnkr.

2.2.1 Genomförd verksamhet

Utvecklingsprojekt initierade av MSB bedrevs under 2018 med fokus på utveckling av förmåga inom sex områden: förmåga till kontinuitet i samhällsviktig verksamhet, förmåga att hantera information säkert, förmåga att genomföra räddningsinsats, förmåga att agera samordnat vid händelser, förmåga att stödja Försvarmakten och utvecklingen av generell förmåga. Störst var det ekonomiska stödet till projekt med syfte att utveckla aktörernas förmåga att agera samordnat vid händelser, att hantera information säkert och generell förmåga. Exempel på utvecklingsprojekt inom dessa tre områden följer nedan.

Förmåga att agera samordnat vid händelser: För att stärka aktörernas förmåga att agera samordnat har anslaget under 2018 finansierat förberedelser för och genomförande av flera nationella och multinationella övningar som exempelvis SAMÖ 2018, Barents Rescue 2019 och TFÖ 2020.

Genom utveckling och upprätthållandet av nationella informationstjänster till allmänhet (Krisinformation.se) och mellan myndigheter (webbaserat informationssystem, WIS) har MSB bidragit till att allmänheten och aktörer på området kan ta del av och dela information vid allvarliga händelser.

Förmåga att hantera information säkert: MSB har enskilt och tillsammans med bland annat Försvarets radioanstalt och Säkerhetspolisen lämnat stöd till totalförsvarets civila aktörer i utvecklingen av deras förmåga att hantera och dela information säkert. Inom ramarna för anslaget finansierades exempelvis utvecklingen av gemensamma system för att hantera rapportering av IT-incidenter, samt stöd till utvecklingen av cybersäkerhet i samhällsviktiga industriella informations- och styrsystem.

Generell förmåga: I maj 2018 distribuerades broschyren Om krisen eller kriget kommer till 4,8 miljoner hushåll i Sverige. Broschyren togs även fram i digital form på 14 olika språk samt som inläst talbok, på teckenspråk, punktskrift och på lättläst svenska. Syftet var att öka privatpersoners kunskap om krisberedskap, höjd beredskap och ytterst krig. Projektet är ett exempel på insatser som syftar till att stärka samhällets samlade förmåga att hantera en allvarlig händelse eller kris igenom att stärka motståndskraften och försvarsviljan hos befolkningen.

2.3 MSB:s bedömning

Myndigheterna och MSB bedömer sammantaget att projekten har bidragit till att stärka krisberedskapsförmågan i samhället samt till att skapa och vidmakthålla en grundläggande förmåga inom civilt försvar.

MSB bedömer att förmågan till ledning vid kris, höjd beredskap och krig har stärkts igenom projekt som fått finansiering under året.

Inom ett par områden där MSB bedömer att behov av och möjlighet till bidrag från anslaget finns har inga eller få projekt fått finansiering under 2018. Detta avser bland annat flera myndigheters behov av förstärkningsresurser för att kunna hantera större kriser och/eller kunna lösa sina uppgifter under höjd beredskap eller krig. Myndigheten avser att genom kommande beslut om inriktning för anslag 2:4 Krisberedskap säkerställa att anslaget än bättre fördelas utifrån identifierade behov.

3. Medel till länsstyrelser

3.1 Medel för länsstyrelsernas stöd regionalt och lokalt

3.1.1 En ny form av projekt

Länsstyrelserna har en viktig roll att samordna och stödja utvecklingen av krisberedskapen regionalt och lokalt. Tidigare sökte länsstyrelserna medel från anslag 2:4 Krisberedskap för mindre och tydligt avgränsade projekt på samma sätt som centrala myndigheter. Länsstyrelserna hade dock svårt att avsätta tillräckligt med resurser för ett kontinuerligt stöd till aktörerna i länen och de korta projekten bidrog inte heller till detta. I samband med att en ny överenskommelse träffades med Sveriges kommuner och landsting (SKL) för arbetet med krisberedskap under mandatperioden 2015-2018 gavs länsstyrelserna därför möjlighet att söka en ny form av projektmedel för samma period³. Projektet skulle ge bättre och mer långsiktiga förutsättningar att ge stöd till kommuner, regioner och andra aktörer i länen. Totalt har 222,4 mnkr avsatts för projektet under 2015-2018, varav 39,4 mnkr för 2018.

3.1.2 Genomförd verksamhet

Projektet har, precis som överenskommelsen för kommunerna, utgått från uppgifterna i lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Verksamheten har bedrivits inom fem delområden: risk- och sårbarhetsanalys, planering, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning samt rapportering.

Länsstyrelserna har också angett att de kunnat delta i och driva forum för att stödja kommunerna i olika frågor på ett mer strukturerat och lyhört sätt. Tid har kunnat avsättas till utökad dialog med aktörerna, vilket resulterat i ett mera behovsanpassat stöd till och effektivare arbetssätt hos aktörerna och ökad förmåga att agera mera ensat. Samtliga länsstyrelser har angivit att projektet gett tid att både utveckla exempelvis nya metoder och arbetssätt och implementera dem.

Risk-och sårbarhetsanalyser: Alla länsstyrelser har givit någon form av stöd till kommunerna avseende dessas risk- och sårbarhetsanalyser (RSA). Det har främst handlat om att göra analyserna inom respektive län mer enhetlig, till exempel genom gemensamma mallar och bedömningsskalor. Det har underlättat kommunernas eget arbete men också jämförelser och aggregering till den regionala RSA som länsstyrelserna tar fram.

Planering: Många kommuner har fått stöd att utforma sina planer som exempelvis styrdokument för mandatperioden och plan för hantering av extraordinära händelser. Inom länen har gemensamma målbilder eller

³ Överenskommelse om kommunernas krisberedskap, dnr 2012-5541

strategier för arbetet tagits fram. Länsvis planering har skett för hantering av olika händelser som exempelvis trafikstörning på grund av snö och oväder, terrorattentat, dammhaveri etc. Flera län har utvecklat planer för att snabbt kunna upprätta gemensam stab vid störningar och allvarliga händelser.

Samtliga länsstyrelser anger att projektet givit mer långsiktiga förutsättningar för arbetet med krisberedskap i länen och menar att det skapat förutsättningar att planera och fördela arbeten över flera år på ett mer systematiskt sätt.

Geografiskt områdesansvar: Samtliga länsstyrelser anger att aktörerna i länen stärkt sin förmåga att agera i enlighet med *Gemensamma grunder för samverkan och ledning*, en central utgångspunkt för det geografiska områdesansvaret.

Kriskommunikation till allmänheten är viktig och inom många län har nätverk byggts mellan aktörernas kommunikatörer. Det har resulterat i en ökad förmåga kommunicera samordnat vid en kris samt att stödja varandra med kommunikationsresurser vid behov.

De nordligaste länen har inom länsgrupperingen Nordsam klargjort hur de ska samordna sig vid händelser som berör flera län. Det har resulterat i ett likartat sätt att utöva geografiskt områdesansvar och ökad förmåga att förstärka varandra vid större händelser. Förmågan prövades under sommaren 2018 i samband med arbetet med skogsbränderna då personalförstärkning kunde fördelas till länsstyrelsen Gävleborg, Dalarna och Jämtland från övriga län.

Utbildning och övning: Utbildningar och övningar har under projektperioden genomförts i samtliga län, bland annat med fokus på förhållnings- och arbetssätt för samverkan vid en kris. Länsstyrelserna har tillsammans med övriga aktörer övat sammanställning av gemensam lägesbild samt att vara värd för en inriktnings- och samordningsfunktion. Även kommunikation mellan aktörerna har övats via WIS och RAKEL.

Länsstyrelsernas utvecklande förmåga testas och utvärderas inom ramarna för såväl regionala som nationella övningar, exempelvis SAMÖ 2018 och Aurora 2017. En bred majoritet av länsstyrelser anger att förmåga utvecklad inom ramarna för projektet kom till nytta vid faktiska händelser 2018.

Rapportering: Kunskapshöjande insatser och övningar för att säkerställa och utveckla förmågan att rapportera och skapa en gemensam lägesbild av händelser i enlighet med gemensamma rutiner har genomförts hos samtliga länsstyrelser. En majoritet av länsstyrelserna rapporterar att deras förmåga att kommunicera och rapportera lägesbild via skyddade sambandsmedel har ökat.

Stärkt förmåga vid inträffade händelser: Samtliga länsstyrelser anger att förmåga utvecklad inom projektet kommit till nytta vid en inträffad händelse under 2018.

Framtagna rapporterings- och lägesbildsmallar har till exempel använts som stöd inför och under valet för att skapa en regional lägesbild bland berörda aktörer. Stockholms län lyfter vikten av de framsteg som gjorts inom projektet för hanteringen av terrorattentatet på Drottninggatan i april 2017.

Höga temperaturer, vattenbrist och skogsbränder under sommaren 2018 ställde stora krav på många av landets länsstyrelser i form av antingen insatser i det egna länet eller genom stöd till andra län. Av 21 länsstyrelser lyfte 15 att förmåga som utvecklats inom ramen för projektet kommit till nytta vid hanteringen av skogsbränder under sommaren 2018. Det arbete som gjorts inom projekten för att stärka regionala samordningsfunktioner lyfts särskilt fram som viktigt för att kunna leda insatser och omfördela resurser.

I bland annat Västmanland kunde beredskapsplaner tidigt omsättas i handling med anledning av inom projektet utvecklade strukturer för omvärldsbevakning och samanställning av gemensam lägesbild. Tack vare dessa strukturer fick länsstyrelsen tidigt indikatorer på att och vilka åtgärder som behövde vidtas för att hantera utvecklingen. Ytterligare två länsstyrelser har hänvisat till hur ett utvecklat RSA-arbete bidrog till att under upptakten till sommarens skogsbränder tidigt kunde vidta kraftfulla åtgärder.

3.1.3 MSB:s bedömning

MSB gör sammantaget bedömningen att det sammanhållna projektet i relation till tidigare modell för finansiering av utvecklingsprojekt i stor utsträckning medfört mer långsiktighet i arbetet med krisberedskap i länen, och att projektet bidragit till avsevärt högre gemensam krishanteringsförmåga, högre krismedvetande, högre samordning samt bättre förmåga att agera enskilt och tillsammans med andra. Projektet har skapat bättre förutsättningar att planera och fördela arbeten över tid på ett systematiskt sätt.

Den nya projektformen har gett möjlighet att utöka de personella resurserna med tillsvidareanställd personal, vilket bidragit till bättre stabilitet och större långsiktighet i arbetet på länsstyrelserna. MSB gör också bedömningen att den nya projektformen har inneburit minskade administrativa kostnader för såväl länsstyrelserna som MSB.

Under projektets gång har MSB haft en dialog med länsstyrelserna och även ett mindre antal kommunrepresentanter. Ett par länsstyrelser har, trots projektet, haft problem med bemanning och vissa kommuner har efterfrågat ett mer omfattande stöd. Samtliga tillfrågade länsstyrelser har dock varit ense om att denna projektform ger bättre förutsättningar för arbetet än tidigare. MSB har därför möjliggjort ytterligare en period med motsvarande projektformat för åren 2019-2022.

3.2 Medel för länsstyrelsernas utveckling av civilt försvar

MSB har tecknat överenskommelser med samtliga länsstyrelser för perioden 2016-2018 som reglerar bidragsutbetalningar från anslaget avseende planering för civilt försvar. Överenskommelserna syftade till att länsstyrelserna, som bevakningsansvariga myndigheter och högsta civila totalförsvarsmyndighet, skulle ges förutsättningar att skapa en grundläggande förmåga och kunna planera verksamheten inför och under höjd beredskap.

Enligt överenskommelserna har medlen använts till planering av verksamheten, samverkan med Försvarsmakten, kunskapsuppbyggnad, övningsverksamhet samt stöd till kommuner och regioner.

Under perioden har 51,8 mnkr betalats ut till samtliga länsstyrelser, varav 16 mnkr för 2018.

3.2.1 Genomförd verksamhet

Länsstyrelserna har använt bidragen till kunskapsuppbyggnad inom den egna myndigheten och gjort olika typer av utbildningsinsatser. Arbetet med krigsorganisation och krigsplacering har påbörjats, och i vissa fall även färdigställts. Länsstyrelserna har deltagit i olika övningar på nationell nivå som SAMÖ2018 och Aurora 2017. En majoritet av länsstyrelserna har även deltagit i regionala övningar med bland andra Försvarsmakten. Länsstyrelserna har i varierande utsträckning inkluderat höjd beredskap i sina risk- och sårbarhetsanalyser.

Länsstyrelsen har även genomfört kunskapshöjande åtgärder som till exempel utbildningar, workshopar och nätverksträffar för kommuner och regioner. Utbildningarna har bland annat fokuserat på säkerhetsskydd och beredskapsjuridik. Även om kompetensutvecklingen har påbörjats finns enligt vissa länsstyrelser fortfarande ett stort behov av stöd, central styrning och personal för att omsätta totalförsvarsplaneringen i praktiken.

En majoritet av länsstyrelserna har arbetat med totalförsvarsfrågor i bredare sammanhang som till exempel krisberedskapsveckan, landsbyggsdagarna, regementets dag och vid universitetsföreläsningar, och på så sätt bidragit till kunskapsspridning i samhället.

Samarbetet med Försvarsmakten har utvecklats i samtliga län, bland annat genom framtagande av regionala grundsyner. Regionala totalförsvarsdagar har genomförts tillsammans med Försvarsmakten och i vissa fall genomförs utvecklad samverkan för totalförsvarsplanering. Ett exempel är Gävleborgs län där länsstyrelsen, Försvarsmakten, länets kommuner, Säkerhetspolisen, Trafikverket, Lantmäteriet och Sjöfartsverket har bildat ett strategiskt råd för samverkan kring dessa frågor. Ett annat exempel är Länsstyrelsen i Örebro län som anordnar en årligen återkommande totalförsvarskonferens med deltagare från kommuner, regioner, berörda myndigheter, representanter från näringslivet, Svenska kyrkan och frivilligorganisationer. Arbetet med FRG och

frivilligorganisationer har kommit olika långt i länen, men en majoritet har ännu inte inkluderat dessa aktörer i sitt arbete i större utsträckning.

3.2.2 MSB:s bedömning

De statliga medlen har ökat länsstyrelsernas förmåga att hantera sin roll som högsta civila totalförsvarsmyndighet, bland annat till följd av kunskapshöjande åtgärder, utbildning och övning. Länsstyrelsens roll och ansvar har blivit tydligare för dem själva såväl som för övriga aktörer i länen. Planeringen har påbörjats och de tillförda statliga medlen har bidragit till att länsstyrelsen har kunnat avsätta resurser för att öka den egna förmågan att planera för uppgifter under höjd beredskap liksom att stödja kommunerna och andra aktörer i deras arbete med att utveckla det civila försvaret. Kunskapen kring säkerhetsskydd, informationssäkerhet och sekretess har ökat bland länsstyrelserna.

Planeringen inför höjd beredskap och deltagandet i övningar har också bidragit till en ökad förmåga hos länsstyrelsen att agera vid en kris. Den ökade förmågan hos länsstyrelserna har även i viss utsträckning kommit till nytta vid olika händelser, till exempel stabsarbete i samband med sommarens bränder och i planering för storskalig evakuering.

Länsstyrelserna har påbörjat insatser gentemot kommuner och regioner för att höja totalförsvarsförmågan, men det finns fortfarande ett stort behov av stöd till dessa aktörer. Även samarbetet med frivilliga försvarsorganisationer behöver utvecklas. Inom ramen för en ny period 2019-2022 kommer länsstyrelserna att arbeta vidare med dessa områden med stöd av MSB.

4. Medel till kommuner

MSB betalade för 2018 ut totalt 470 mnkr ur anslag 2:4 Krisberedskap till kommunerna. Av dessa medel avsåg 373 mnkr ersättning för kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar. Utöver detta tilldelades kommunerna sammantaget 97,4 mnkr i bidrag för Rakel och ledningscentraler. Kommunerna får statlig ersättning för de uppgifter som utförs i enlighet med lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Kommuner tilldelas medel ur anslaget för att; *utveckla sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalyser, genomföra planering för extraordinära händelser, åtgärder för att stärka kommunens förmåga att leva upp till sitt geografiska områdesansvar, utbildning och övning, utveckla sin förmåga till korrekt och snabb rapportering, förberedelser för höjd beredskap.*

Ersättningen för krisberedskap är beräknad utifrån fördelningsprinciper som fastställs i Överenskommelse om kommunernas krisberedskap som tecknats mellan MSB och SKL. Från anslaget betalas också medel för arbete med civilt försvar. Prioriterade uppgifter inom uppgifter som anslaget ska finansiera kopplat till civilt försvar är: *Kompetenshöjning angående totalförsvar, utveckling av kommuns säkerhetsskydd och förmåga att kommunicera säkert samt arbete med krigsorganisation och krigsplacering.*

Fördelningsprinciper har fastställts i Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018-2020 mellan MSB och Sveriges kommuner och landsting.

4.1 Genomförd verksamhet

4.1.1 Krisberedskap

Inom ramen för det geografiska områdesansvaret åligger det på kommuner att minska sårbarheten i den verksamhet som kommunen driver och de tjänster kommunen tillhandahåller. Vidare ska kommunen upprätthålla en god förmåga att hantera krissituationer i fred.

154 av landets 290 kommuner uppger i uppföljningen att de under 2018 med stöd av den statliga ersättningen kunnat genomföra åtgärder som i mycket hög grad har bidragit till att öka förmågan att kontinuerligt, till vardags som vid kris, bedriva samhällsviktig verksamhet. Enbart 22 svarar i uppföljningen att ersättningen inte alls eller till liten del under året bidragit till möjligheten att genomföra sådana åtgärder. 159 kommuner anger att ersättningen i mycket hög grad bidragit till att kunna genomföra planläggning inför att kunna hantera extraordinära händelser, 9 kommuner svarar att ersättningen till liten del eller inte alls möjliggjord sådan planläggning.

Inom samtliga län rapporterar kommuner sammantaget att man under 2018 genomfört och avslutat 440 separata genom anslaget finansierade åtgärder med syfte att öka kommunens förmåga att hantera extraordinära händelser. De

genomförda åtgärderna ska utgå från i RSA-arbetet identifierade brister och åtgärdsbehov. Återkommande åtgärder som nämns av kommunerna är utbildning av egen personal i stabstjänst/stabsmetodik, lokala och regionala övningar, utvecklad RSA-process, handlingsplaner kopplat till vattenbrist eller långvariga strömavbrott och aktiviteter inom ramen för krisberedskapsveckan. Enbart 17 kommuner redovisar aktiviteter där ett uttalat syfte är att stärka samverkan och mottagandet av stöd från frivilliga försvarsorganisationer, andra ideella organisationer eller spontanfrivilliga.

4.1.2 Civilt försvar

I uppföljningen anger 286 av landets 290 kommuner att det genomförts någon form av åtgärder, finansierade av anslaget, rörande kommunens arbete med civilt försvar. 200 kommuner anger att den statliga ersättningen i mycket hög grad bidragit till att kommunen kunnat fullgöra uppgifterna i LEH och överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar.

Exempel på åtgärder som flera kommuner rapporterar har genomförts med hjälp att den statliga ersättningen och som syftat till att öka kommunens förmåga att arbeta med civilt försvar är: Utbildningar i säkerhets- och/eller signalskydd, anställt personal som helt eller delvis har till uppgift att arbeta med signalskydd, inköp av säkerhetsskyddsutrustning, säkerhetskontroll och krigsplacering av personal.

4.2 MSB:s bedömning

MSB gör bedömningen att en stor andel av de åtgärder som vidtagits av landets kommuner under 2018 för att stärka kommunens samlade krisberedskap samt förmåga att agera under höjd beredskap eller krig inte hade kunnat genomföras utan den ekonomiska ersättning kommunerna givits genom medel från anslaget.

Framförallt avseende kommunens förmåga att agera under höjd beredskap eller krig, inom ramarna för civilt försvar, har utvecklingen varit positiv men utifrån en låg nivå. Det kan inte nog understrykas hur betydelsefullt anslaget är för att kommunerna har kunnat återuppta arbetet med civilt försvar. De är till stor del beroende av det ekonomiska stöd de tilldelas från anslaget.

Myndigheten vill vidare betona den roll länsstyrelserna har i att stödja respektive kommuner i att på bästa sätt kunna använda de medel kommunerna tilldelats via anslaget.

5. Medel till regioner

MSB betalade för 2018 ut totalt 68,9 mnkr ur anslag 2:4 Krisberedskap till landets regioner. Av dessa medel avsåg 60 mnkr ersättning för regionernas arbete med krisberedskap och civilt försvar. Utöver detta tilldelades regionerna sammantaget 8,9 mnkr för ledningscentraler och Sjukvårdens säkerhet i kris (SSIK). Regionerna får statlig ersättning för de uppgifter som utförs i enlighet med lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Regionerna tilldelas medel ur anslaget för att; *utveckla sitt arbete med risk- och sårbarhetsanalyser, genomföra planering för extraordinära händelser, utbildning och övning, utveckla sin förmåga till korrekt och snabb rapportering, förberedelser för höjd beredskap.*

Respektive regions ersättning är beräknad utifrån fördelningsprinciper som fastställs i Överenskommelse om landstingens arbete med krisberedskap och civilt försvar 2018-2020 som tecknats mellan MSB och Sveriges kommuner och landsting. Prioriterade uppgifter inom uppgifter som anslaget ska finansiera kopplat till civilt försvar är: *Kompetenshöjning angående totalförsvar, utveckling av regions säkerhetsskydd och förmåga att kommunicera säkert samt arbete med krigsorganisation och krigsplacering.*

5.1 Genomförd verksamhet

5.1.1 Krisberedskap

Regionerna tilldelas medel ur anslaget bland annat med syftet att vidta åtgärder som bidrar till att öka kontinuiteten i den samhällsviktiga verksamhet som regionerna har ansvaret för. 11 av landets 21 regioner uppger i uppföljningen att de under 2018 med stöd av anslaget kunnat genomföra åtgärder som i mycket hög grad har bidragit till att öka förmågan att kontinuerligt, till vardags som vid kris, bedriva samhällsviktig verksamhet. Enbart en region svarar i uppföljningen att anslaget inte alls eller till liten del under året bidragit till möjligheten att genomföra sådana åtgärder. 10 regioner anger att ersättningen i mycket hög grad bidragit till att kunna genomföra planläggning inför att kunna hantera extraordinära händelser. En region svarar att ersättningen till liten del eller inte alls möjliggjort sådan planläggning.

Till skillnad från kommunerna ställs inget krav på regionerna att redovisa faktiska åtgärder genomförda med hjälp av anslaget kopplat till arbetet med krisberedskap.

5.1.2 Civilt försvar

Samtliga regioner anger i uppföljningen att de genomfört åtgärder med stöd av medel från anslaget som bland annat gått till: Kompetenshöjning för egen personal inom området säkerhets- och signalskydd samt utvecklat arbete med egen krigsorganisation och krigsplacering av personal. Av landets 21 regioner

anger 8 att åtgärder som kunnat genomföras tack vare stöd i form av medel från anslaget till mycket hög grad bidragit till en god beredskapsutveckling.

5.2 MSB:s bedömning

Landets regioner har under 2018 fortsatt att vidta åtgärder för att öka förmågan att hantera extraordinära händelser. Det stöd man tilldelas via anslaget bedöms vara av stor vikt för att fortsatt möjliggöra denna utveckling.

Myndigheten gör bedömningen att landets regioner under 2019 tagit viktiga steg, om än från en låg nivå, för att utveckla sin förmåga vid höjd beredskap eller krig. Detta är åtgärder som till stor del kunnat genomföras på grund av finansiering via anslaget.

6. Medel till frivilliga försvarsorganisationer

MSB betalade för 2018 ut 53,1 mnkr i form av uppdragsersättning till frivilliga försvarsorganisationer för att höja krisberedskapen i samhället och främja totalförsvaret.

6.1 Resultat och måluppfyllelse

De frivilliga försvarsorganisationerna som utfört uppdrag under 2018 uppger att de uppnått uppdragets målsättningar ”i hög grad” i sju av tio uppdrag. I åtta av tio uppdrag uppger organisationerna att de resulterat i ökad förmåga att använda förstärkningsresurser. Organisationerna uppger att i hälften av uppdragen har dessa stärkt förmågan att bibehålla funktionalitet och kontinuitet i samhällsviktig verksamhet.

6.2 Genomförd verksamhet

Det är stor spridning på de uppdrag som erhållit ersättning, men en gemensam nämnare är att de utgår från de frivilliga försvarsorganisationernas grunduppdrag: rekrytering, försvarsupplysning och utbildning. Organisationerna genomförde ca 150 uppdrag 2018. Nedan följer beskrivningen av tre särskilda uppdrag, *Krisberedskapsveckan*, *Långsiktig strategisk planering* och *Befolkningsskydd*.

Krisberedskapsveckan: Med anledning av MSB:s utskick av broschyren ”Om krisen och kriget kommer” till alla Sveriges hushåll satsade MSB extra mycket på de frivilliga försvarsorganisationernas roll under Krisberedskapsveckan 2018. Uppdraget togs fram i dialog med organisationerna och har fungerat som en katalysator för spridning av MSB:s budskap under kampanjveckan, och för organisationernas interaktion med allmänheten, såväl genom fysiska möten som via sociala medier. Enligt uppgift genomförde organisationerna närmare 1 000 aktiviteter, varav de flesta under själva Krisberedskapsveckan. Aktiviteter genomfördes över hela landet med en stor spridning över åldersgrupper och personer med olika bakgrund. Organisationerna uppger att aktiviteterna har bidragit till ökat engagemang och intresse för krisberedskap hos allmänheten och tydliga resultat i form av rekrytering av nya medlemmar. Uppdraget utgjorde också en plattform för samarbete mellan organisationer och centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner. Som stöd för satsningen tog MSB och organisationerna fram två broschyrer om de frivilliga försvarsorganisationerna. En handlar om hur myndigheter och kommuner kan få stöd till personalförsörjning vid kris och höjd beredskap. Den andra är en slags fristående fortsättning på budskapet i ”Om krisen och kriget kommer” till allmänheten att engagera sig som frivillig.

Långsiktig strategisk planering: MSB tog i dialog med organisationerna fram uppdrag Långsiktig strategisk planering 2018, med syfte att låta dem lyfta blicken fram till och med nästa försvarspolitiska inriktningsperiod år 2025. Syftet var också att ge MSB en samlad bild av vilka möjligheter och utmaningar de ser för sin verksamhet framöver. Till stöd för detta initierade MSB i samverkan med organisationerna och Försvarsmakten ett strategiprogram som anknöt till de tre områdena i målet för civilt försvar, med tre seminarier och tre internat under 2018.

Befolkningsskydd: MSB lyfter i rapporten *Befolkningsskyddets förmåga och anpassning till nutida förhållanden* fram de frivilliga försvarsorganisationerna som särskilt viktiga för det framtida befolkningsskyddet. De frivilliga försvarsorganisationernas roll inom befolkningsskyddet lyfts även fram i Försvarsberedningens rapport *Motsåndskraft* från december 2017, där Civilförsvarsförbundet och Svenska Röda Korset särskilt namnges. Som en del av MSB:s arbete på detta område 2018 fick Civilförsvarsförbundet och Röda korset särskilt i uppdrag att beskriva sina respektive historiska roller inom befolkningsskyddet samt vilken roll de skulle kunna ha i det framtida befolkningsskyddet. Civilförsvarsförbundet lyfter fram hemskydd och information till allmänheten som huvudområden. Röda Korset pekar på sin förmåga att bidra till att humanitära behov säkerställs samt sprida viktig information i händelse av kris.

6.2.1 Frivilliga försvarsorganisationer i faktiska händelser

De frivilliga försvarsorganisationerna uppger i flera fall att de genom respektive uppdrag uppnådda förmågorna redan kommit till nytta i en faktisk händelse. De stora skogsbränderna 2018 nämns som tydligt exempel på hur uppdragen omsatts i operativ effekt. Under skogsbränderna bidrog organisationerna på flera sätt med utbildade resurser, exempelvis frivilliga resursgrupper, stabsresurser, logistik- och transportresurser, flygspaning samt fotografier från luften, underhåll av fordon som använts i insatserna, röjning av vägar för fordonen.

Organisationerna har även, som en direkt följd av erhållna uppdrag, bidragit i en mängd andra krissituationer samt i förebyggande arbete. Exempel på insatser som omnämns är att de transporterat vatten till bönder i samband med sommarens torka, bidragit i kraftnätsövervakning och gjort insatser i samband med översvämningar.

6.3 MSB:s bedömning

De frivilliga försvarsorganisationerna har genomfört uppdrag med stor bredd och uppger att uppdragens måluppfyllelse är hög samt att uppdragen i mycket hög grad bidragit till att stärka deras förmåga att bidra i krissituationer. I samband med skogsbränderna under sommaren gjorde flera organisationer insatser som tydligt vittnar om denna förmåga. Där väletablerade samarbeten samt utbildade resurser fanns att tillgå hade organisationerna bäst förutsättningar att göra skillnad, vilket även Skogsbrandsutredningen vittnar

om (SOU 2019:7). Uppföljningen av anslag 2:4 visar även att organisationerna fyllde viktiga funktioner också i andra allvarliga samhällsstörningar under året. Som exemplen visar är uppdragen såväl ett stöd till, som en grund för fortsatt samarbete med olika aktörer i samhället, och ger ökar därigenom samhällets samlade beredskap.

Den särskilda satsning som gjordes i år avseende krisberedskapsveckan möjliggjorde att en stor mängd aktiviteter genomfördes av de frivilliga försvarsorganisationerna. Även på området befolkningsskydd togs de första viktiga stegen, som grund för fortsatt utvecklingsarbete.

7. Medel till forskning och studier

7.1 Inledning

MSB arbetar för ett säkrare samhälle i en föränderlig värld. Förändrade möjligheter och utmaningar kräver utvecklad förmåga och ny kunskap. Därför inriktar och finansierar MSB forskning inom området samhällsskydd och beredskap. Men det räcker inte med att forska och ta fram ny kunskap. Kunskapen måste också vara användbar för att få ett genomslag och komma till nytta i samhället. Det är också något som MSB arbetar med. Under 2018 betalade MSB ut totalt 128 mnkr i forskningsmedel.

7.2 Genomförd verksamhet

MSB har delat in forskningsverksamheten i fem forskningsområden: Individens och allmänhetens säkerhet, Skydd mot brand, olyckor och farliga ämnen, Kontinuitet och resiliens i samhället, Stärkt krisberedskap och civilt försvar samt Informationssäkerhet. Inom dessa områden återfinns ett sextiotial pågående satsningar som finansierats under 2018.

Nedan beskrivs några exempel på satsningar som pågått under 2018 och hur resultaten kan tillämpas.

Resilienta betalningssystem⁴: Vad händer om alla bankomater plötsligt slutar fungera och om vi inte längre kan betala med kort? Vilka konsekvenser får detta för oss människor och för viktiga delar av samhället? I detta forskningsprojekt medverkar aktörer från olika delar av samhället i simuleringsspel. Projektet förväntas bland annat generera konkreta råd för bank-, transport- och livsmedelssektorn hur de kan agera när betalssystemet inte fungerar, samt en insikt om hur vi kan uppnå kollektiv tvärsektoriell resiliens.

Klimat och naturhändelser⁵: Vi vet inte i detalj hur klimat och väder kommer att utvecklas framöver. Därför behövs beslutsmetoder som tar hänsyn till osäkerheter och som inte låser in oss i ohållbara vägval. Två stycken kompletterande forskningsprojekt kommer resultera i en guide för mer robusta och pålitliga beslutsmetoder. Men också utvecklad och mer precis klimatinformation om framtida effekter av ett förändrat klimat.

⁴ Forskningsprojekt: Creating Collaborative Resilience Awareness, Analysis and Action for Finance, Food and Fuel Systems in Interactive Games (CCRAAAFFFTING) – Högskolan i Skövde

⁵ Forskningsprojekt: HazardSupport, Risk-based decision support for adaptation to future natural hazards – SMHI och Robust decisions for managing climate risks in Sweden - KTH

Samverkan och ledning⁶: Samverkan och ledning är fundamentala förmågor som krävs vid hantering av en kris och som fortsatt behöver utvecklas. Forskningsprojektet har visat på råd hur ledning och samverkan bör utvärderas med syfte att förbättra förmåga att åstadkomma funktionell inriktning och samordning av resurserna i insatssystemet. Med andra ord, ett metodstöd för utvärdering före, under och efter en händelse samt övningsutvärdering.

7.3 MSB:s bedömning

Den forskning som MSB finansierar ska leda till ökad kunskap inom området samhällsskydd och beredskap. Utöver att bidra till vetenskaplig kunskapsuppbyggnad är målet också att forskningens slutsatser och resultat ska få genomslag och tillämpning i praktisk verksamhet hos samhällets aktörer.

Till exempel följer MSB de projekt som finansieras från forskningens start och genom hela forskningsprocessen. Vidare arbetar MSB med forskningskommunikation. Det kan röra sig om till exempel seminarier, konferenser och workshops med medverkan från praktiskt verksamma aktörer.

Ytterligare ambitioner är att stärka införandet av forskningsbaserad kunskap i de utbildningar som MSB bedriver och finansierar. Ett annat inslag i arbetet med att öka genomslaget av forskningsresultat är den innovationsmekanism som MSB finansierar. I syfte att uppmuntra nya sätt att lösa utmaningar inom området i form av nya produkter, tjänster och arbetssätt.

Genom att systematiskt och kontinuerligt arbeta med till exempel ovanstående åtgärder kan MSB:s forskningsfinansiering bidra till ökad förmåga i samhället.

⁶ Forskningsprojekt: Situationsanpassad Ledning och Samverkan ur ett Designlogiskt Helhetsperspektiv - Förvarshögskolan

8. MSB:s bedömning

I MSB:s regleringsbrev för 2018 skriver regeringen att anslag 2:4 Krisberedskap ska finansiera åtgärder för att stärka/utveckla; *sektorsövergripande planering för samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur inom sju områden⁷, konkreta beredskapsåtgärder, stöd till Försvarsmakten, näringslivets medverkan, förmågor för ledning och samverkan, kriskommunikation, informationssamordning, förmågan inom psykologiskt försvar, förstärkningsresurser inkl. frivilliga samt åtgärder för att öka människors kunskap om förberedelser inför kriser och höjd beredskap.*

MSB:s samlade bedömning utifrån uppföljningen är att åtgärder under 2018 har stärkt befintlig eller byggt ny förmåga inom samtliga ovan nämnda områden. Avseende åtgärden att öka människors kunskap om förberedelser inför kriser och höjd beredskap är bedömningen att kunskapsnivån har höjts under året.

MSB bedömer sammantaget att dessa åtgärder har stärkt aktörernas förmåga att i samverkan hantera en allvarlig händelse. Med utgångspunkt i den redovisade hanteringen av sommarens stora skogsbränder gör MSB bedömningen att flera projekt, i synnerhet åtgärder genomförda inom ramen för länsstyrelsernas sammanhållna projekt och uppdragsersättning till frivilliga försvarsorganisationer, inneburit att berörda aktörer i väsentligt högre grad kunnat lösa sina respektive uppgifter. Finansierade åtgärder hos centrala myndigheter, länsstyrelser, kommuner, regioner och igenom av MSB initierade utvecklingsprojekt har i flera fall kommit till nytta vid en rad andra faktiska händelser under 2018.

Det fortsatta ekonomiska stöd som under årets givits för att tillhandhålla skyddade och säkra sambandsmedel samt ledningsplatser till kommuner och regioner samt vissa andra av totalförsvarets civila aktörer bedöms ha stor betydelse för dessa aktörers förmåga att agera enskilt och i samverkan vid kris, höjd beredskap eller krig.

Länsstyrelsernas fyraåriga projekt har under perioden 2015 till och med 2018 inneburit förbättrat stöd till kommunerna i deras krisberedskapsarbete, samtidigt som bidraget från anslaget lett till stärkt förmåga i kommuner och regioner. Samverkan inför allvarliga händelser har utvecklats inom och mellan länen samt även över landgränser. MSB gör bedömningen att beslutet att i huvudsak ge medel till länsstyrelserna inom ramen för det sammanhållna projektet istället för inom ramarna för ett mycket stort antal separata och mer eller mindre långvariga satsningar har haft en positiv effekt på utvecklingen av länsstyrelsernas beredskap och förmåga att ge stöd till kommuner, regioner och andra aktörer lokalt och regionalt. De medel som betalats ut direkt till

⁷ Energiförsörjning, livsmedel, transporter, hälso- och sjukvård och omsorg, finansiella tjänster, information och kommunikation samt skydd och säkerhet.

kommuner och regioner bedöms också ha bidraget till och varit av stor vikt för att möjliggöra kommuner och regioners arbete med att leva upp till sitt ansvar för krisberedskapen samt vid höjd beredskap eller krig.

Åtgärderna har i stort bidragit till att möta de behov som identifierats i inriktningen för anslaget. Samtidigt bedömer MSB att det finns behov som inte tillgodosetts i tillräcklig omfattning, där ytterligare utveckling kan och bör ske. Ansökningarna om av medel varierar mellan de sju prioriterade områdena, och därav också fördelningen av medel. Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att förmågan fortsatt utvecklas inom samtliga prioriterade områden och i enlighet med de samlade analyser av utvecklingsbehov som görs på myndigheten.

Bilaga 1. Bakgrund om anslaget och redovisningen för 2018

Anslag 2:4 Krisberedskap ska enligt regleringsbrevet 2018 användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga händelser och kriser samt till åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla en grundläggande civil försvarsförmåga. Den verksamhet som finansieras av anslaget ska ha påvisbara effekter på samhällets krisberedskap eller på den samlade förmågan att hantera kriser och deras konsekvenser.

MSB:s uppföljning av de vidtagna åtgärder som anslaget har finansierat 2018 baseras på aktörernas egen bedömning av åtgärdernas påverkan på samhällets samlade förmåga. De 70 utvecklingsprojekt som avslutades under 2018 har redovisats genom en enkät, om mål och resultat, målgrupper, samverkan, samt om åtgärderna har kommit till nytta vid en inträffad händelse. Motsvarande redovisning har gjorts av länsstyrelsernas sammanhållna projekt för 2015-2018 samt avseende bidrag till länsstyrelsernas arbete med civilt försvar.

Kommunernas redovisning av sin ersättning enligt LEH sker bl.a. genom indikatorer i deras risk- och sårbarhetsanalyser⁸. Av 290 kommuner har 290 redovisat indikatorerna och 290 kommuner användningen av anslagsmedlen inom utsatt tid. Motsvarande redovisning för regionerna besvarades av samtliga regioner avseende indikatorer i risk- och sårbarhetsanalysen⁹ och användning av anslagsmedlen. Denna information har använts som underlag för uppföljningen av anslaget för 2018.

MSB har gjort en översiktlig, kvalitativ analys av underlaget och värderat aktörernas redovisningar om anslagsfinansierade åtgärder. Bedömningen av de genomförda projektens resultatuppfyllnad är baserad på självskattningar gjorda av respektive ansvarig myndighet. MSB:s bedömning i denna rapport är avgränsad till anslagets effekter under 2018. Undantaget rör länsstyrelsernas sammanhållna projekt för 2015-2018 samt länsstyrelsernas arbete med civilt försvar 2016-2018 där redovisningen avsett hela perioden.

Rapporten ska inte uppfattas som en bedömning av samhällets krisberedskapsförmåga eller risker och sårbarheter (som redovisas i t.ex. den nationella risk- och förmågebedömningen). Redovisningen sker enligt de behov av stärkt krisberedskapsförmåga som också låg till grund för anslagets inriktning för 2018. Kapitel 2-8 inleds med en sammanfattande beskrivning av åtgärdens inriktning.

⁸ Enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2015:5).

⁹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om landstings risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2015:4).

Bilaga 2. Fördelning till centrala myndigheter

Tabell 1. Fördelning av anslag 2:4 Krisberedskap 2018 per central myndighet

Myndighet	Belopp i tkr
Finansinspektionen	4 479
Folkhälsomyndigheten	12 000
Fortifikationsverket	924
Försvarets radioanstalt	36 760
Försäkringskassan	2 570
Jordbruksverket	17 750
Kustbevakningen	2 159
Lantmäteriet	2 035
Livsmedelsverket	16 993
Luftfartsverket	5 683
Migrationsverket	2 800
Post- och Telestyrelsen	5 316
Polismyndigheten	20 000
Sjöfartsverket	7 272
SMHI	602
Socialstyrelsen	14 763
Statens servicecenter	2 249
Statens veterinärmedicinska anstalt	17 345
Strålsäkerhetsmyndigheten	4 061
Totalförsvarets forskningsinstitut	9 735
Trafikverket	19 300
Transportstyrelsen	1 021
Tullverket	1 220
Summa årets bidrag	207 035
Slutreglering föregående års bidrag	-13 198
SOS Alarm AB (MSB:s regleringsbrev villkor 12)	25 000
Totalt bidrag till myndigheter	218 839

**Tabell 2. Verksamhet utförd av MSB som finansierats med anslag 2:4
Krisberedskap under 2018**

Verksamhet	Belopp i tkr
Förstärkningsmateriel	49 556
Skyddsrum	15 985
Övning	8 917
Utvecklingsprojekt inom krisberedskap	103 270
Övrig utvecklingsverksamhet	8 915
Summa	186 643

Tabell 3. Fördelning av anslag 2:4 Krisberedskap 2018 per länsstyrelse

Länsstyrelse	Belopp i tkr
Länsstyrelsen i Blekinge län	0
Länsstyrelsen i Dalarnas län	1 103
Länsstyrelsen i Gotlands län	2 619
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	1 960
Länsstyrelsen i Hallands	2 799
Länsstyrelsen i Jämtlands län	5 550
Länsstyrelsen i Jönköpings län	0
Länsstyrelsen i Kalmar län	2 670
Länsstyrelsen i Kronoberg	3 519
Länsstyrelsen i Norrbotten	4 635
Länsstyrelsen i Skåne län	6 200
Länsstyrelsen i Stockholms Län	8 400
Länsstyrelsen i Södermanlands län	800
Länsstyrelsen i Uppsala	20 965
Länsstyrelsen i Värmland	4 074
Länsstyrelsen i Västerbottens län	1 575
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	1 533
Länsstyrelsen i Västmanlands län	2 320
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	5 590
Länsstyrelsen i Örebro	800
Länsstyrelsen i Östergötlands län	1 175
Summa	78 287
Slutreglering föregående års bidrag	-541
<i>Länsstyrelsernas ledningsplatser</i>	
Drift	17 193
Utveckling	11 593
<i>Summa ledningsplatser</i>	<i>28 787</i>
Totalt bidrag till länsstyrelserna	106 533

Tabell 4. Lista över utvecklingsprojekt som centrala myndigheter (exklusive MSB) och länsstyrelser avslutat under 2018

Finansinspektionen
FSPOS projekt 2018 för stärkt robusthet och höjd krisberedskap i den finansiella sektorn
Folkhälsomyndigheten
Medfinansiering av EU Joint Action EMERGE (Efficient response to highly dangerous and emerging pathogens at EU level)
Medfinansiering av EU-projekt Ebola virus: Modern approaches for developing bedside rapid diagnostics (EbolaMoDRAD).
Nationellt nätverk för högisoleringsvård
Stärkt förmåga till analys av råvatten och dricksvatten vid oväntad kemisk eller mikrobiologisk förorening.
Stärkt förmåga till upptäckt, övervakning och minskad spridning av antibiotikaresistens och zoonotiska bakterier, med fokus på samordning och kommunikation inom humanmedicin och veterinärmedicin
Uppföljning och utvärdering av kommunernas hantering av objektburen smitta
Utveckling och hantering av särskilda lagerfrågor
Fortifikationsverket
Analys av koncept för att skapa skydd mot antagonistisk användande av UAS:er
Förstudie av skyddade IT-utrymmen för offentliga aktörer inom samhällsviktig verksamhet
Försäkringskassan
Utbetalning till Försvarsmakten, utbildningsunderlag
Utbetalning till Försvarsmakten, utveckling.
Utbetalningar till Försvarsmakten, redundant hantering
Jordbruksverket
Beroenden, roller och ansvar inom den privata och offentliga sektorn vid utbrott av växtskadegörare
Frivilliga förstärkningsresurser till Jordbruksverkets krisorganisation
Privat-offentlig samverkan i foder- och livsmedelskedjan.
Samhällssäkerhet och civilt försvar inom jordbrukssektorn och livsmedelskedjan
Sanering av epizootiskt smittämne i djurstallar och markområden med djurhållning
Uppbyggnad av förmåga att hantera biologiska hot mot pollinatörer
Övningspaket till länsstyrelser och kommuner för händelser inom jordbrukssektorn
Kustbevakningen
Medfinansiering EU-projekt DiveSMART Baltic
Lantmäteriet
Civil-militär utvecklingssamverkan inriktad mot geodata och geostöd
Införande av god hydrografi i nätverk
Stöd till Räddningstjänsten och USAR-team i akuta ras- och skredsituationer
Livsmedelsverket
Förstärkt förmåga hos dricksvattenproducenterna till faroanalys och riskhantering vid toxisk algblomning i vattentäkt.

Kontinuerlig bevakning och analys av omvärldens förändringars inverkan på krisberedskapsarbetet
Mikrobiologiska dricksvattenrisker-Hälsoeffekter av planerade förändringar i produktion och oplanerade händelser i distribution av kommunalt dricksvatten
Nätverk vid upptäckt av befolkningsexponering för farliga kemiska ämnen
Ökad förmåga till detektion av virus i livsmedel och humanprover för förbättrad smittspårning
Luftfartsverket
Projekt "Resurs civil beredskap LfV"
Länsstyrelsen i Dalarnas län
Investering i system för tidig varning vid översvämningar
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Barents Rescue 2017
Länsstyrelsen i Stockholms län
Gemensam samverkansetablering för Samverkan Stockholmsregionen (SSR)
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Barents Rescue 2017
Polismyndigheten
Bevisbörda CBRN – provtagning och provhantering av misstänkt farliga okända ämnen och kontaminerade bevismaterial
Förstudie gällande underlag till användarguide om träningspreparat för sprängämnessökande tjänstehundar.
Laboratoriediagnostik med hög kapacitet, via effektiv implementeringssamordning, inriktad mot framtidens beredskapsanalys
Post- och Telestyrelsen
Nationell kartläggning/inventering av totalförsvarets behov av brev- och pakettjänster under höjd beredskap.
Sjöfartsverket
CBRNE-händelses påverkan på samhällets behov av transporter
Implementering av den Aktörsgemensamma CBRNE-strategin och Sveriges strategi för oljeskadeskydd
Utveckling av Sjöfartsverkets förmåga att samverka med och stödja totalförsvarets aktörer
SMHI
Pilotprojekt konsekvensbaserade vädervarningar och gemensam påverkansbedömning
Socialstyrelsen
KKÖ17 Samverkan mellan sjukvård, medicinska experter med andra aktörer vid RN-händelse
Myndighetsgemensamt inköp av motmedel mot organiska fosforföreningar
Samverkan RN från skadeområde till medicinsk expert
Socialtjänsten, dess förutsättningar och sammanhang i planeringen av civilt försvar
Vårdprinciper i kris och krig
Statens servicecenter
Planering för krisberedskap, höjd beredskap och civilt försvar inom Statens servicecenter samt prioritering av åtgärder i samverkan med relevanta kundmyndigheter och leverantörer

Statens veterinärmedicinska anstalt
Civil-militär samverkan inom mikrobiologisk beredskapsdiagnostik i samband med höjd beredskap (civilt fölrsvar).
Mjältbrandskontamination i naturen, modellering av spridningsförlopp och avklingning, central-regional samverkan för situationsanpassade åtgärder.
Mjök och kött kan förstöras av mögelgifter i fodersäd-risker och prevention
Mobil resurs vid misstänkt farlig smitta
Nya kommunikationsmodeller förebygger risker för spridning av zoonotiska bakterier och antibiotikaresistens i verksamheter där barn och ungdomar träffar djur
Strålsäkerhetsmyndigheten
Flygburna strålningsmätningar vid radiologiska och nukleära nödsituationer
Radiologiska konsekvenser av en kärnvapendetonation, en seminariereserie med fokus på livsmedelsproduktion och sanering
Revidering av boken "Livsmedelsproduktionen vid nedfall av radioaktiva ämnen
Totalförsvarets forskningsinstitut
Antagonistiska hot mot anläggningar som hanterar och lagrar kemiska ämnen
Framtida hotbild avseende antagonistiska CBRN-hot samt dess implikationer för uppbyggandet av totalförsvaret
Fältanalys av gaser i het zon
Förstärkt skydd av kritisk infrastruktur - Aktörsgemensam vägledning för tidig varning mot kemiska och biologiska ämnen
Inventering av svenskt bioskydd: tillämpning för krisberedskap och höjd beredskap.
Medfinansiering för EU-projekt Core
Trafikverket
Applikation för kartläggning av uppströmsområde och beräkning av flöden mot kritiska punkter med samhällsviktiga verksamheter
Etablera permanent kanslifunktion för Transportsektorns samverkan inför samhällsstörningar (TPSAMS)
Förstudie - Utvecklad samverkan i järnvägssektorn
Kontinuitetshantering i Trafikverket
Utveckla metodik för kartläggning av förekomst av kvicklera
Utveckling av totalförvarsplanering mellan privata- och offentliga aktörer inom transportsektorn
Utveckling av Trafikverket och transportsektorns totalförsvarsförmåga
Transportstyrelsen
Metodik för att utveckla civil beredskapsplanering för Transportstyrelsen och tillsammans med andra myndigheter inom transportområdet

Tabell 5. Lista över utvecklingsprojekt som MSB bedrivit under 2018

Gemensam övningsplanering mellan MSB och FM med riktning mot TFÖ 2020
Gemensamma grunder för stabsarbetsmetodik
Metoder i kriskommunikation (och ledning)
Förbättrad lägesbild med drönare och sensorer
Implementering av gemensamma grunder
Nationellt system för samverkan och ledning
Utveckling av det civila samhällets stöd till Försvarsmakten - Grundsynsarbete, del 2
Konsekvensanalys av storskaligt terrorattentat
Krisinformation.se
WIS integration och lägesbilder
Övningsstödsystem, (exonaut)
TFÖ 2020
WIS - Högre robusthet och säkerhet i driftsmiljön - avser serverbyte
SAMÖ F
Barents Rescue 2019
Film - CBRNE
System för rapportering av it-incidenter
Digitalisering för tillväxt
Cybersäkerhet i samhällsviktiga industriella informations- och styrsystem
Utveckla och stödja samhällssektorernas behov av skyddad och tillgänglig kommunikation
Nationell Informationssäkerhetsövning 2017 (NISÖ 2017)
Mätinstrument för radioaktivt nedfall i händelse av en olycka och/eller för civilt försvar. (SOL)
Struktur för systematiska kompetenshöjande utbildningsaktiviteter
Framtida befolkningsskydd och räddningstjänst under höjd beredskap
Revidering av vägledningen "Det robusta sjukhuset"
ESA Space situational awareness program
Skydd av kritisk infrastruktur
IT-system för samverkan och infodelning

Uppdrag att bilda sju områdesvisa arbetsgrupper
Krisberedskapsveckan
Regeringsuppdrag info hushållen

Bilaga 3. Fördelning till kommuner och regioner

Tabell 6. Fördelning av anslag 2:4 Krisberedskap till kommuner 2018

Ersättningar och bidrag	Belopp i tkr
Ersättning till kommuner enligt LEH	272 802
Ersättning till kommuner för civilt försvar	100 000
Bidrag abonnemangspris Rakel	37 000
Bidrag för kommunal ledning och räddningscentraler	59 572
Övriga utbetalningar avseende kommunal ledning och räddningscentraler	804
Summa	470 178

Tabell 7. Fördelning av anslag 2:4 Krisberedskap till regioner 2018

Ersättningar och bidrag	Belopp i tkr
Ersättning till regioner enligt LEH	30 000
Ersättning till regioner för civilt försvar	30 000
Bidrag för ledningsplatser	2 707
Övriga utbetalningar avseende ledningsplatser	6 192
varav SSIK	5 178
Summa	68 899

Bilaga 4. Fördelning till frivilligorganisationer

Tabell 8. Ersättning för uppdragsverksamhet från anslag 2:4 Krisberedskap till frivilliga försvarsorganisationer under 2018

Organisation	Belopp i tkr
Flygvapenfrivilligas riksförbund (FVRF)	126
Frivilliga Automobilkårens Riksförbund (FAK)	7 701
Frivilliga Flygkåren (FFK)	7 649
Frivilliga Radioorganisationen (FRO)	2 500
Insatsingenjörernas Riksförbund (IIR)	205
Sjövärnsskårens Riksförbund (SVK)	2 430
Svenska Blå Stjärnan (SBS)	6 679
Svenska Brukshundklubben (SBK)	3 688
Svenska Försvarsutbildningsförbundet	4 138
Svenska Lottakåren (SLK)	5 570
Svenska Röda Korset (SRK)	5 298
Sveriges Bilkårens Riksförbund	5 212
Sveriges Civilförsvarsförbund (SCF)	10 921
Summa	62 117
Slutreglering av föregående års ersättning	-9 008
Netto utbetalt till frivilligorganisationerna	53 110

Bilaga 5. Fördelning till forskning och studier

Tabell 9. Lista över de utförare som erhållit bidrag för forskning och studier från anslag 2:4 Krisberedskap under 2018

Organisation	Belopp i tkr
Chalmers Tekniska Högskola AB	3 237
Försvarshögskolan	13 981
Göteborgs universitet	5 073
Högskolan i Gävle	50
Högskolan i Skövde	1 053
Ideon AB	600
Institutet för framtidsstudier	1 229
Institutet för rymdfysik	2 162
Karlstads Universitet	3 790
Karolinska institutet	337
Kungliga Tekniska Högskolan	6 481
Linköpings universitet	10 260
Lunds Universitet	4 907
Malmö högskola	2 000
Mittuniversitetet	150
NordForsk	4 000
SICS East Swedish ICT AB	1 132
Stockholm Environment Institute	777
Styrelsen för Svensk Brandforskning	2 653
Svenska Atlantkommittén	250
Sveriges lantbruksuniversitet	1 324
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	3 041
Sveriges Tekniska Forskningsinstitut	3 905
Södertörns högskola	566
Totalförsvarets forskningsinstitut	23 551
Umeå universitet	1 157
Uppsala universitet	1 810
Valutakursförluster	52
Erhållna bidrag för finansiering av forskning	-700
Netto utbetalt till forskning	98 828
Studier (diverse utförare)	27 748
Summa forskning och studier	126 576

Tabell 10. Forskningsprojekt finansierade av anslaget som avslutades 2016

Utförare	Projekt
Göteborgs universitet	Nederbörd och översvämningar i framtiden Sverige: orsaker, konsekvenser och anpassningsstrategier för län och kommuner
SMHI	Högupplösta nederbördsprognoser
Lunds universitet	Stigande havsnivåer - planering och design av ett föränderligt landskap
Lunds universitet	Samhällelig resiliens: en internationell diskursanalys
SLU	Klimatpåverkan på skogsbrandrisk i Sverige. Nulägesanalys, modellutveckling och framtida scenarioutveckling
Stockholm Environmental Institute	WASH & RESCUE - Vatten, sanitet och hygien för den resilienta staden
Göteborgs universitet	Kriskommunikation 2.0
Institutet för rymdfysik	Solstormar och rymdväder bryggfinansiering
SAIS Center for Transatlantic Relations	Forward Resilience

